

Биће занимљиво, ако коју реч проговоримо и о државним приходима. Испрва, а можда и за времена Немање, државно је газдинство носило још обележје приватнога газдинства. Главни доходак владаочев, којим је подмиривао опште трошкове, долазио је јамачно од његових приватних добара. Владалац, као најбогатији власник, подмиривао је својим приходима не само своје него и државне потребе. Позније је краљева приватна имовина одвојена од државне. При свем том се краљевске или царске големе шуме и пашњаци моглоше пре сматрати као државно, него као приватно добро владаочево, пошто се овима свако могао послужити. Да су владоци, као велики власници, са својим производима трговину водили и то привилегисану трговину види се из оне наредбе, по којој је краљ имао право да захтева, да се на трговима пре свега његова роба продаје и пошто се ова распрода, могли су и други продавати.

Владалац, као најбогатији власник, располагао је, осим својих прихода од пољске привреде и сточарства, још и глобама, које такођер беху један део општих прихода. Важан извор прихода беше царина и тржишне таксе, које трговци плаћаху. Царина је наплаћивана не само на граници од Дубровчана, на име код Брскова, него и у унутрашњости земље код сваког моста, богаза, теснаца, града и вароши. Тргове су држали у оно доба близу манастира и цркава, кад се народ у великим гомилама на тим местима скупљао, да своје светитеље прослави. Трговци су морали плаћати таксе у име права продаје. Дубровчани, да би се тога терета ослободили, често су обилазили тргове и свраћали право у села. Краљ Урош да би благајницу од ове штете сачувао, наредио је, да се трговци морају јавити на одређеним местима, где се држе тако звани краљевски тргови, и пошто тамо плате таксу, да могу за тим по селима своју робу разносити. Који је противу ове наредбе радио, томе су робу узаптели. Да су те тржишне таксе много доносиле, доказује та околност, што су краљеви често поклањали манастирима то тржишно право у појединим местима.

За време Душана налазимо већ редован данак, што су морали сви без разлике, и властела и невластела, плаћати, нешто у новцу а нешто у сировини. О томе већ беше реч, а овде ћемо само још напоменути, да се сок или плаћање данка у сировини распростирао на све врсте производа, дакле на пшеницу, вино, млеко, мед, стоку и да је од ових даван десетак, мада то не беше опште правило.

Порез у новцу, као што смо видели, узимали су од неропаха годишње на главу по једну перперу; тај новац даван је власницима земље, који су или сав или само један део слали у владаочеву ризницу. И по нека је работа бар негативно рачуната у државне приходе. Тако држави уштеђени беху велики издатци, јер су неропси обвезани били, да војнике уконаче и исхране, да војни пртљаг и државну благајницу преносе и тако даље.

Али је било још и других редовних прихода. Краљ Радослав дао је Дубровчанима под вечити закуп једно добро, за које су они годишње плаћали 1000 перпера. Краљ Урош уговором везује Дубровчане, да му плате 2000 перпера у име заштите, коју су уживали њихови трговци. При ступању на престо сваки је краљ добијао поклоне не само од своје властеле, него и од суседа, којима беше стало до тога, да рад својих интереса живе у пријатељству са Србијом. Разуме се, да се Дубровник свагда јављао са знатним сумама у реду даровача. Властела је морала и онда даривати владоца, кад је својега сина крстио, женио или је за њега град зидао. Један од највећих